

ISMERTETÉS

Nyerges Éva

Ferencz Jácint: Jogalkotás a munkaviszonyok szolgálatában – A munkajogi jogalkotás gazdasági és társadalmi kihívásai (UNIVERSITAS-GYŐR, 2019)

A 21. század gyökeres változásai a munkajogi szabályozást is számos kihívásnak teszik ki. A rohamos információs fejlődés által diktált munkaügyi tendenciák, a technikai eszközöktől való függőség, az információéhség, a különböző generációk együttes jelenléte a munkaerőpiacon mind olyan jelenségek, amelyek a munkajogi szabályok újragondolását – és elkerülhetetlenül azok átalakításának igényét – vetik fel. *A jogalkotás a munkaviszonyok szolgálatában* című könyv a munkavégzést érintő legújabb hatásokat foglalja össze, reagálva korunk változásaira.

A szerző egyetemi docens, a győri Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Karán a Kereskedelmi, Agrár- és Munkajogi Tanszék vezetője. Tudományos munkássága, elméleti ismeretei mellett ügyvédként a munkajogi gyakorlat tekintetében is releváns tapasztalatokkal rendelkezik, ennél fogva hiteles képet tud alkotni napjaink munkaügyi gyakorlatáról.

A mű eredeti látásmóddal, szintetizáló, egyben problémafelvető szemlélettel mutatja be a napjaink munkajogát érő hatásokat. A szerző a témát a maga komplexitásában, a jogalkotás, illetőleg a jog társadalmi beágyazottsága szempontjából is vizsgálja. Alaposan, mégis olvasmányos módon tárja fel azokat a jelenségeket, amelyekkel a közeljövőben minden biztonnyal szembe kell néznie a jogalkotásnak és a jogalkalmazásnak egyaránt.

A könyv öt érdemi fejezetre tagolódik, az egyes fejezeteken belül összesen tizennégy alcím található. Maguk az alcímek sok esetben ugyancsak nagy heterogenitást mutatnak a mondanivaló tekintetében, a szerző ezeket – logikus és áttekinthető szerkezetben – további alfejezetekbe rendezi. A recenzió a mű tartalmi elemzését végzi el, igazodva a szerző által követett szerkezeti felépítéshez. A fő fejezetek az alábbi címeket viselik:

Prológus

- I. A munkajogi szabályok hatásvizsgálatának általános kérdései
- II. Az információ és a technológia kettős arca a munkajogban
- III. A munkajog társadalmi beágyazottsága – Munkajog az egyéni és a kollektív elégedettség szolgálatában
- IV. Az állam szerepe a foglalkoztatási jogviszonyokban a 21. században
- V. Következtetések – tanulságok

I. A munkajogi szabályok hatásvizsgálatának általános kérdései

A munkajogi jogalkotás eredményessége és hatékonysága érdekében olyan célzott kutatások alkalmazása szükséges, amelyek eredményei segítik a jogalkotó döntéseit a szabályozásba való beavatkozás szükségessége és irányai tekintetében. Az első érdemi fejezet a munkajogi jogalkotáshoz kapcsolódó hatásvizsgálatok alapkérdéseit és módszertanát tárgyalja. E körben utal az oksági összefüggésekben szereplő tényezők sokféleségére, hiszen a jogtudományi értelmezés és kutatás mellett szociológiai, gazdaságtudományi szempontok is jelentőséggel bírnak a hatásvizsgálatok során.

A hatásvizsgálat kötelezettségéről szóló alfejezet a teljesség igényével, átfogóan, külön címek alatt mutatja be követelmény szintjeit: a jogalkotási törvényből eredő vizsgálati kötelezettséget (1), az egyéb jogforrásokban megfogalmazott kötelezettségeket (2), végül az Európai Unió e vonatkozásban megfogalmazott elvárásait (3).

Szembe állítva az előzetes hatásvizsgálattal, a munkajogi hatáselemzés ex post feltárásának lehetőségeit is vizsgálja a könyv. A módszerek ismertetése körében sor kerül a „*soft law*” és a „*hard law*” kérdésének vizsgálatára, a törvény jogtudományi vizsgálatának és a „kiváltó ok elemzés (RCA)” ismertetésére. Szemléletes ábrán kerül bemutatásra az Ishikawa-diagram a polarizálódó munkaviszonyokról.

II. Az információ és a technológia kettős arca a munkajogban

E fejezet az ugrásszerű technológiai és információs fejlődés munkajogra gyakorolt hatásait mutatja be. A szerző számos olyan jelenséget tár fel, amelyek kétségkívül alapjaiban változtatják meg a munkavégzési szokásokat, ennél fogva annak szabályozását is.

A szerző tárgyalja a távmunka, illetőleg a „*crowdwork*” jelenségeket, amelyek immár működő gyakorlatként vannak jelen a mindennapokban. Külön alfejezetekben foglalkozik a 24/7 igény megjelenésével, a BYOD (Bring your own device) vállalati gyakorlattal, a digitális technikákkal összefüggő adatkezeléssel, valamint az ezek kapcsán felmerülő munkajogi problémákkal.

A digitalizáció általános elterjedésével felmerülő okos szerződések, „*blockchain*” megoldások, és azok esetleges munkajogi alkalmazhatósága mellett kitér egy sokat vitatott dilemmára is, mégpedig arra, vajon tekinthető-e a munkaszerződés a munkáltató által általános szerződési feltétel alkalmazásának.

III. A munkajog társadalmi beágyazottsága – Munkajog az egyéni és a kollektív elégedettség szolgálatában

A munkavállalói elégedettség kérdését a mű harmadik fejezete széleskörűen vizsgálja. A munkaerőpiacon jelen lévő generációk jellemzőit, a jövedelem nagyságának szerepét, illetve a családtámogatás tényezőjét mind-mind

értékelés tárgyává teszi, rámutatva a jelenség összetettségére. Külön említést érdemel a nemek közötti egyenlő bánásmód kérdése. A szerző a kötetben nemcsak a nőket érintő hátrányos megkülönböztetés szempontjából vizsgálja a munkaerőpiaci hatásokat, hanem a férfiak – mint veszélyeztetett csoport – helyzetét is feltárja, és rámutat, hogy a családapák jelentős munkaterhe a magánélet veszélyeztetése mellett egyéb kockázatot is rejt.

A munka és a magánélet egyensúlyának megteremtésének körében megoldási javaslatokat is megfogalmaz a mű. A családbarát munkahelyek kialakítása mellett ismerteti a „lekapcsolódáshoz való jog” megjelenését a munkajogi szabályozásban. Ez utóbbi rendeltetése az (lenne), hogy a szabályok biztosítsák a munkavállaló számára azt a jogosultságot, hogy – kizárva a munkaviszonyával összefüggő feladatokat és saját elérhetőségét – a munkaidején kívüli tartamokat valóban pihenéssel és kikapcsolódással tölthesse.

IV. Az állam szerepe a foglalkoztatási jogviszonyokban a 21. században

Ez a fejezet a foglalkoztatási jogviszonyok szabályozása körében felmerülő állami szerepvállalást vizsgálja. Kiindulópontja, hogy az államnak e feladatát egymással konkuráló érdekek között egyensúlyozva kell teljesítenie, egyszerre szem előtt tartva a közjót, az egyéni és kollektív érdekeket, a hazai és nemzetközi jogi és társadalmi elvárásokat.

Külön tárgyalja a befektetői szemlélet megjelenését, kitérve a külföldi befektetők szerepét és az átlagkeresettel való összefüggéseket. gyakorlati példákon keresztül mutatja be az állam felelősségét a munkaerőpiaci folyamatok kapcsán: a munkajogi szabályokért való jogi felelősség mellett a jogalkotó politikai és morális felelősségének elméletét is mélyen elemzi.

V. Következtetések – tanulságok

A szerző a prologusban feltett kérdések ívén haladva fogalmazza meg következtetéseit. Ezzel nemcsak keretet ad a műnek, és a végkifejlet teljességének érzetét nyújtja az olvasó számára, hanem kézzel fogható útravalóval zárja a mű – sok helyen problémafelvető – gondolatait.

Összegzésként felvázolja a munkajog 21. századi feladatának új irányait, amelyek a technológia fejlődése, a robotizáció és a megváltozott életviszonyok következtében a korábbiaktól eltérő elvárásokat támasztanak majd. Az állam felelősségét a jövőben a globalizálódó munkaerőpiachoz igazodva szélesebb körre (regionális, globális szintre) kiterjesztve látja, valamint a morális felelősség egyre fokozódó szerepére mutat rá. A munkajog célját három fő pontban foglalja össze: a társadalom szempontjából védőhálót, gazdasági szempontból keretrendszert jelent, jogtudományi szempontból pedig az életviszonyok szükségszerű eleme, az emberi kapcsolatok egyik megkerülhetetlen tényezője.

Ajánlás

A jövőbe tekintő, korának munkajogi tendenciáit világosan látó és láttató mű nem csak a munkaügyi szakemberek és jogászok számára lehet hasznos. A kötet – aktualitása és széles látásmódja révén – érdekes olvasmányként minden olvasóhoz képes közel hozni a velünk élő tendenciák munkajogi hatásait.

A könyv esztétikus tipográfiával és illusztrációkkal, papír alapon, keménytáblás kötetben jelent meg. Elektronikus formában is szabadon hozzáférhető a Nemzeti Közszerológati Egyetem Tudásportálján, letölthető a következő hivatkozásra: <https://tudasportal.uni-nke.hu/tudastar-reszletek?id=123456789/12946>